

CÁC ĐỜI VUA NHÀ ĐÌNH

(968 - 980)

• ĐÌNH TIÊN HOÀNG
(968-979)

• ĐÌNH PHẾ ĐẾ
(979-980)

NHÀ ĐÌNH

(968 - 980)

Nhà Đinh trị vì 12 năm, thiết chế chính quyền còn thô phác nhưng là mô hình sơ khởi về nhà nước quân chủ tập quyền, tạo tiền đề cho các thời kì sau xây dựng thể chế nhà nước vững vàng hơn.

Sau khi định đô tại Hoa Lư, đặt tên nước là Đại Cồ Việt, Đinh Tiên Hoàng bắt đầu xây dựng một chính thể quân chủ mới. Cùng với hoàng gia, đội ngũ các quan văn - võ, tăng đạo được nhà vua quy định sắp đặt, giúp việc triều đình. Nước chia làm 10 đạo. Mỗi đạo có các đơn vị quân đội địa phương. Pháp chế chưa được xây dựng quy củ. Kinh tế sản xuất chính vẫn là nông nghiệp. Các nghề như: dệt, rèn đúc, thuộc da, nghề mộc, nghề đục đá, làm gạch... có điều kiện phát triển. Tiền đồng *Thái Bình hưng bảo* được đúc và lưu hành. Ngoài buôn bán, trao đổi trong

phạm vi quốc nội, thời nhà Đinh đã xuất hiện các thuyền buôn nước ngoài. Mặc dù vẫn duy trì tín ngưỡng bản địa nhưng lúc này đã có thêm đạo Phật và Đạo giáo. Có dạy học chữ Nho trong chùa chiền. Nghệ thuật kiến trúc, điêu khắc, trang trí, ca múa nhạc cũng được phổ biến. Đối phó với nhà Tống ở phương Bắc, Đinh Tiên Hoàng có những động thái ngoại giao mềm dẻo, khôn ngoan, buộc nhà Tống phải thừa nhận sự độc lập tự chủ của nhà nước Đại Cồ Việt.

Tham khảo: Lịch sử Việt Nam (Tập 1, NXB Khoa học Xã hội, 2017); Đại cương lịch sử Việt Nam (Tập 1, NXB Giáo dục, 1997); Việt Nam Sử lược (NXB Kim Đồng, 2020)

CỜ LAU DỰNG NƯỚC

1

tiết độ sứ Dương Đình Nghệ, người châu Hoan là người có chí lớn, ý muốn nối chí của Khúc Hạo, dựng nên tự chủ.

Tiết độ sứ nuôi trong nhà ba nghìn nghĩa tử (con nuôi), coi như quân tướng tin cẩn nhất. Lại chọn trong đám con nuôi ấy những người giỏi giang làm nha tướng. Năm ấy, Dương Đình Nghệ có hai nha tướng đều giỏi, một người là Ngô Quyền, một người là Đinh Công Trứ.

Ngô Quyền được Dương Đình Nghệ rất yêu, gả con gái cho, lại cho năm binh quyền ở Ái Châu. Khi Dương Đình Nghệ ở phủ tiết độ sứ tại Giao Châu, bị nha tướng là Kiều Công Tiễn giết hại, đoạt ấn tiết độ sứ thì Ngô Quyền từ châu Ái đem quân ra đánh. Kiều Công Tiễn liền cầu cứu vua Nam Hán là Lưu Cung. Cung sai thái tử Hoàng Tháo mang thủy quân tiến vào sông Bạch Đằng đánh Ngô Quyền.

Quyền liền giết Kiều Công Tiễn và các nha tướng của hắn để triệt mầm nội ứng, rồi bảo các tướng tác rằng: “Hoàng Tháo là một đứa trẻ nít, biết gì mà cầm quân! Quân Hán từ xa đến mệt mỏi, không quen thung thỏ lại nghe tin Kiều Công Tiễn và đám nội ứng đã bị giết, hắn đã hoang mang mất vía rồi! Quân ta lấy sức mạnh địch với quân mỗi mệt tất phá được. Song quân thủy của họ có thuyền to, lợi thế trên sông khá mạnh, nếu ta không phòng bị trước, ắt không thắng nổi.”

Ngô Quyền sai đem cọc lớn đóng ngầm trước biển, vạc nhọn đầu, bịt sắt. Trước triều lên, Quyền sai quân ra nghênh chiến, giả cách thua chạy, nhử thuyền giặc vào bãi cọc. Vừa lúc ấy, thủy triều xuống, Quyền thúc quân mạn hạ lưu đánh thốc lên, quân ở mạn thượng lưu cũng quay lại phối hợp với các phục binh ở các sông nhánh, dồn quân Hán vào thế trận, thuyền của giặc va vào cọc mà đắm. Đội hình hoảng loạn, quân lính kêu khóc vang trời. Ngô Quyền bắt được Hoàng Tháo, quân Hán sợ hãi rút về. Quyền giết Hoàng Tháo lên ngôi vua, đem quân về đóng đô ở Loa Thành, lập vương triều.

Thời còn tiết độ sứ Dương Đình Nghệ, khi Ngô Quyền được cho quyền coi giữ miền châu Ái, thì Đinh Công Trứ, nha tướng của Dương Đình Nghệ cũng được coi giữ miền Trường Yên. Ngô Quyền và Đinh Công Trứ đều được coi trọng. Mỗi khi về phủ tiết độ sứ, họ đều mời nhau đến uống rượu và đến thăm hỏi nhau. Ngô Quyền lúc đó đã có hai con trai là Ngô Xương Ngập và

Ngô Xương Văn. Còn Đinh Công Trứ cũng mang con trai theo là Đinh Bộ Lĩnh.

Ngô Xương Ngập và Ngô Xương Văn dáng người nhỏ nhắn, ăn nói cẩn trọng. Khác với Ngô Xương Ngập, Ngô Xương Văn rất trọng lễ.

Năm ấy, tiết độ sứ Dương Đình Nghệ mở hội thả đèn ở trên sông.

Các nha tướng và ba ngàn con nuôi đều có đèn thả, mỗi phao đèn trên sông đều đặt trên bè nhỏ, trên bè đặt những đĩa gốm lớn, đổ đầy dầu lạc, dầu dổi... thấp nhiều bậc.

Đợi lúc nhập nhoạng tối thì các thuyền đến bến, chờ hiệu lệnh cùng thả đèn. Một nghìn người thả đèn ở bờ Bắc, một nghìn đèn được thả ở bờ Nam. Còn ở luồng giữa thì các đèn được tiết độ sứ cho hai chục thuyền to, chở các nha tướng, nghĩa tử, theo từng đợt, ra giữa dòng mà thả đèn. Hàng ngàn ngọn đèn được thả cùng một lúc.

Đám người ở hai bên bờ lội xuống nước, quên cả giá rét, lấy tay khua nước, đẩy cho đèn của mình ra xa, theo dòng nước mà xuôi. Khi đèn ra xa rồi lại lấy đất từ trên bờ ném xuống, gần kề với đèn, để đèn đi vào luồng chính của sông mà hòa nhập với đèn thả ở giữa dòng.

Đèn của Đinh Công Trứ do Đinh Bộ Lĩnh làm. Lĩnh tuy bé nhưng rất láu lỉnh. Lĩnh làm một chiếc bè bằng thân lau khô, rồi buộc vào một quả bưởi tươi đã khoét hết ruột. Trong ruột bưởi để một ống tre dầu, đặt những

cụm bắc lớn thả đều ra xung quanh. Đèn họ Đinh nhanh chóng trôi trước hàng nghìn ngọn đèn bởi ngọn nhỏ, có bè lại sáng nhất, cháy lâu nhất, đi được xa nhất. Hai bên bờ hò reo ầm ĩ.

Ngô Quyền mang hai con là Ngô Xương Ngập và Ngô Xương Văn theo thì Đinh Công Trứ cũng mang Đinh Bộ Lĩnh theo. Ở phủ tiết độ sứ, các con của nha tướng hay rủ nhau ra phố chơi. Xương Văn, Xương Ngập hiền, hay chơi ở những nơi phong cảnh hữu tình. Còn Bộ Lĩnh thì hay la cà vào các chợ, thấy thức gì ngon thì xà vào ăn cho đã, rồi trà trộn vào đám người ở châu phủ, đem theo đám trẻ nhà gậy gỗ, đánh lộn, lắm khi chỉ vì chuyện hiếu thắng không chịu nhường đường nhau, hoặc không có một bãi đánh quay, đánh khăng như ý...

Đinh Công Trứ thường phải xin lỗi bè bạn trong châu phủ vì tội nghịch ngợm của con mình.

Khi Ngô Quyền đánh bại được Kiều Công Tiễn, rồi dẹp tan quân Hoàng Tháo, đem quân về, đóng đô ở Loa Thành, có cho người vào đất Trường Yên mời Đinh Công Trứ ra làm quan. Nhưng ông Trứ thích một mình một cõi, không phải lệ thuộc ai, nên cố chối từ. Ngô vương cũng không ép. Sau đó, ông ốm và mất... Em của ông, chú của Bộ Lĩnh nắm giữ lấy quyền bính ở Trường Yên...

Bộ Lĩnh lúc đó còn ít tuổi, bị chú khống chế, không làm gì được, tức lắm, muốn rủ đám bạn bè cùng lứa, lứa khi chú đi qua, nấp bên đường, đeo mặt nạ mo nang, xông ra mà đánh chí tử.